

 REVISTA MOLDOVENEASCĂ DE DREPT INTERNAȚIONAL ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE Chișinău, Republica Moldova	Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale / Moldavian Journal of International Law and International Relations / Молдавский журнал международного права и международных отношений 2025, Issue 2, Volume 20, Pages 77-85. ISSN 1857-1999 EISSN 2345-1963 Submitted: 31.03.2025 Reviewed 12.04.2025 Accepted: 20.05.2025 Published: 01.07.2025 https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2025.20-2.06
---	--

**COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE
THE SCIENTIFIC COMMUNICATIONS
НАУЧНЫЕ СООБЩЕНИЯ**

**OPINIE: CONCEPTUALIZAREA INTERFERENȚEI EXTERNE
ÎN PROCESUL DECIZIONAL ȘI EFORȚURILE DE MENȚINERE
A AUTONOMIEI STATELOR ÎN DEZVOLTARE**

**OPINION: CONCEPTUALIZING EXTERNAL INTERFERENCE
IN DECISION-MAKING PROCESS AND EFFORTS TO MAINTAIN
THE AUTONOMY OF DEVELOPING COUNTRIES**

**МНЕНИЕ: КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ ВНЕШНЕГО ВМЕШАТЕЛЬСТВА
В ПРОЦЕСС ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ И УСИЛИЯ ПО
ПОДДЕРЖАНИЮ АВТОНОМИИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ ГОСУДАРСТВ**

MĂRGINEANU Elena* / MARGINEANU Elena / МЭРЖИНЯНУ Елена

ABSTRACT

**OPINION: CONCEPTUALIZING EXTERNAL INTERFERENCE
IN DECISION-MAKING PROCESS AND EFFORTS TO MAINTAIN
THE AUTONOMY OF DEVELOPING COUNTRIES**

The trajectory of a developing country is marked by decisions that mitigate or aggravate its economic decline. Along the way, politicians have been influenced by groups with access to multiple levers of pressure on state institutions on the one hand, or community manipulation on the other. Transformations in forms of governance, populism and the presence of foreign forces in the decision-making process are themes of continuous reflection. External interventions have been presented as moves initiated by the intention of working together for development, but the sustainability of the proposed solutions may increasingly be subject to contradictory discussions. The association of certain ideologies with corruption has led to political skepticism and the normalization of the presence of foreign institutions has changed public perceptions.

Civil society and NGOs have gained influence and the integration of foreign organizations into national decision-making has evolved into an 'industry' dependent on external funding. Projects have heightened the perception of permanent crisis, fueling dependence on external assistance. External influence manifests itself not only economically and politically, but also through cultural and informational mechanisms, making independent education essential for maintaining national autonomy. The shaping of public opinion through media and academic structures can marginalize certain perspectives, and censorship, although

* MĂRGINEANU Elena. - Doctor în drept, lector universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM), (Chișinău, Republica Moldova). / MARGINEANU Elena. - PhD in Law, University Lecturer, Free International University of Moldova (ULIM), (Chisinau, Republic of Moldova). / МЭРЖИНЯНУ Елена. - Кандидат юридических наук, преподаватель, Молдавский независимый свободный университет (ULIM), (Кишинев, Республика Молдова). <https://orcid.org/0000-0002-6157-8506> E-mail: margineanu.elena@gmail.com

misrepresented as a protection of human rights and democracy, can become a tool to control information and freedom of opinion.

Keywords: external support, foreign entities, non-governmental organizations, autonomy, national interest, economic development, education.

JEL Classification: K33; K41; R20

Universal Decimal Classification: 341.29.009(100); 34(4/9)

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2025.20-2.06>

РЕЗУМАТ

ОПИНИЕ: КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИИ ЭКСТЕРНЕ В ПРОЦЕСС ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ И УСИЛИЯ ПО ПОДДЕРЖАНИЮ АВТОНОМИИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ ГОСУДАРСТВ

Traectoria unei țări în dezvoltare este marcată de decizii care diminuează sau au agravează declinul său economic. Pe parcurs, politicienii au fost influențați de grupuri cu acces la mai multe pârgii de presiune asupra instituțiilor statului pe de o parte, sau manipulare a comunității pe de alta. Transformările formelor de guvernare, populismul și prezența forțelor străine în procesul decizional sunt teme de reflecție continuă. Intervențiile externe au fost prezentate ca mișcări inițiate de intenția colaborării în scopul dezvoltării, însă sustenabilitatea soluțiilor propuse poate fi tot mai des supusă discuțiilor contradictorii. Asocierea unor ideologii cu corupția a dus la scepticism politic, iar normalizarea prezenței instituțiilor străine a schimbat percepția publică.

Societatea civilă și ONG-urile au câștigat influență, iar integrarea organizațiilor externe în procesul decizional național a evoluat într-o „industrie” dependentă de finanțare externă. Proiectele au accentuat percepția unei crize permanente, alimentând dependența de asistența externă. Influența externă se manifestă nu doar economic și politic, ci și prin mecanisme culturale și informaționale, ceea ce face esențială o educație independentă pentru menținerea autonomiei naționale. Modelarea opiniei publice prin media și structuri academice poate marginaliza anumite perspective, iar cenzura, deși prezentată incorect ca protecție a drepturilor omului și a democrației, poate deveni un instrument de control asupra informației și a libertății de opinie.

Cuvinte-cheie: susținere externă, entități străine, organizații non-guvernamentale, autonomie, interes național, dezvoltare economică, educație.

JEL Classification: K33; K41; R20

CZU: 341.29.009(100); 34(4/9)

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2025.20-2.06>

РЕЗЮМЕ

МНЕНИЕ: КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ ВНЕШНЕГО ВМЕШАТЕЛЬСТВА В ПРОЦЕСС ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ И УСИЛИЯ ПО ПОДДЕРЖАНИЮ АВТОНОМИИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ ГОСУДАРСТВ

Traectoria dezvoltării țării este caracterizată de decizii care atenșuează sau agravează declinul său economic. Pe parcurs, politicienii au fost influențați de grupuri cu acces la mai multe pârgii de presiune asupra instituțiilor statului pe de o parte, sau manipulare a comunității pe de alta. Transformările formelor de guvernare, populismul și prezența forțelor străine în procesul decizional sunt teme de reflecție continuă. Intervențiile externe au fost prezentate ca mișcări inițiate de intenția colaborării în scopul dezvoltării, însă sustenabilitatea soluțiilor propuse poate fi tot mai des supusă discuțiilor contradictorii. Asocierea unor ideologii cu corupția a dus la scepticism politic, iar normalizarea prezenței instituțiilor străine a schimbat percepția publică.

Societatea civilă și ONG-urile au câștigat influență, iar integrarea organizațiilor externe în procesul decizional național a evoluat într-o „industrie”, dependentă de finanțare externă. Proiectele au accentuat percepția unei crize permanente, alimentând dependența de asistența externă. Influența externă se manifestă nu doar economic și politic, ci și prin mecanisme culturale și informaționale, ceea ce face esențială o educație independentă pentru menținerea autonomiei naționale. Modelarea opiniei publice prin media și structuri academice poate marginaliza anumite perspective, iar cenzura, deși prezentată incorect ca protecție a drepturilor omului și a democrației, poate deveni un instrument de control asupra informației și a libertății de opinie.

политической сферах, но и через культурные и информационные механизмы, что делает независимое образование необходимым для сохранения национальной автономии. Формирование общественного мнения с помощью средств массовой информации и академических структур может привести к маргинализации определенных точек зрения, а цензура, хотя и выдается за защиту прав человека и демократии, может стать инструментом контроля над информацией и свободой мнений.

Ключевые слова: внешняя поддержка, иностранные структуры, неправительственные организации, автономия, национальные интересы, экономическое развитие, образование.

JEL Classification: K33; K41; R20

УДК: 341.29.009(100); 34(4/9)

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2025.20-2.06>

Introducere

În multe regiuni, stagnarea economică prelungită poate fi interpretată ca un simptom al unui management defectuos pe termen lung. În timp ce unele state au reușit să își consolideze economiile, valorificând resursele istorice și structurile economice existente, altele au rămas blocate într-un ciclu de tranziție, fără o direcție clară de dezvoltare. În astfel de cazuri, deși poziționarea geografică ar putea oferi avantaje strategice, lipsa unor politici eficiente a împiedicat transformarea acestor resurse într-un progres real și sustenabil. Bineînțeles, discuțiile cu privire la incapacitatea unor state de a se dezvolta economic în ultimii 50 de ani sunt mult prea vaste pentru a o oferi o conceptualizare simplă ce ar răspunde nevoilor noastre. Nu putem pune pe același cântar statele din Europa de Vest care au moștenit perle arhitecturale și industriale ce le permit prin inerția capitalizării acestor monumente, să reinvestească în dezvoltarea sistemului, și statele din Europa de Est care au cunoscut perturbări de sistem și rupturi ale memoriei instituționale în mod constant și care, prin poziționarea la periferia structurilor regionale, au adăpostit luptele majore din ultimul secol. Dacă Europa de Vest a moștenit rezultatul iluminismului și a aristocrației europene, Europa de Est a fost stărpită de această posibilitate chiar la începutul consolidării bazei sale elitare (readucem aminte că Țara Moldovei a fost cunoscută pentru măreție, iar înainte de desființarea Uniunii Sovietice, Moldova a reușit din nou să se ridice la nivelul uneia dintre cele mai dezvoltate state din comunitate). Dacă Europa de Vest a investit în managementul conflictelor din secolul precedent, Europa de Est a încasat direct aceste lovituri. Prin urmare, este incorect de a alinia situația socio-economică a unui stat cu al altui stat mai dezvoltat fără a ține cont de diferența parametrilor inițiali.

De-a lungul decadelor, diferite generații de lideri au influențat traiectoria unei țări, uneori prin măsuri radicale, alteori prin perpetuarea unor practici ineficiente. Inițial, tranziția a fost marcată de decizii care au agravat declinul economic, în timp ce intervențiile externe, deși declarate ca suportive, nu au adus întotdeauna soluții sustenabile. Pe parcurs, noile generații de politicieni au fost influențate de diverse grupuri și organizații care, prin retorici de schimbare, au modelat percepția publică asupra dezvoltării economice și politice. Un studiu aparte este necesar pentru analiza consecutivității șabloanelor de comportament a liderilor. **Platon** a clasificat formele de guvernământ și a descris cum acestea decurg una din cealaltă: *aristocrația se transformă în oligarhie, oligarhia în mod tumultos generează cerința de democrație, iar democrația prin defectele elementelor sale degenerază indubitabil în tiranie*. La ce etapă populismul se află la altitudinea sa covârșitoare și în ce etapă a dezvoltării socio-economice prezența forțelor străine poate fi privită pozitiv și internalizată ca parte componentă a procesului național de luare a deciziilor? În ce context, cetățenii apelează la ajutorul extern și când propunerea străinilor devine component al cooperării strategice pentru reprezentanții statului? Acestea sunt întrebări continue care merită a fi cugetate și de către cetățenii de rând, preferabil după o serie de lecturi conceptuale ale istoriei Europei.

Un aspect important care a influențat direcția politică a fost asocierea anumitor ideologii sau orientări geopolitice cu corupția și ineficiența administrației. Atunci când elitele conducătoare dintr-o anumită perioadă au fost percepute ca fiind ineficiente sau implicate în practici obscure, acest lucru a contribuit la consolidarea unui scepticism profund față de direcțiile politice pe care le

reprezentau. Astfel, orice asociere cu structurile percepute ca fiind parte a trecutului problematic a fost evitată instinctiv de către societate, ceea ce a modelat preferințele și atitudinile politice. Dacă anterior, forțele străine au fost privite automat ca oponent al interesului național, forma altruistă a dreptului internațional propagată după al doilea război mondial a anesteziat această vigilență în conștiința publică. **Prezența instituțiilor străine în interiorul perimetrului național a fost treptat normalizată.** Paralel cu aceasta, armele contemporane au scurtat distanța dintre atacator și victimă – cele mai eficiente metode de distrugere au devenit „cele din interior”.

Astfel, a fost cristalizat conceptul de societate civilă și organizații non-guvernamentale. Organizațiile care promovau idei despre o guvernare mai eficientă și un viitor mai prosper au câștigat influență prin discursuri care apelau la aspirațiile colective ale societății. Aceste mesaje au fost propagate prin diverse canale, inclusiv prin educație și proiecte de dezvoltare socială, creând treptat o schimbare de percepție asupra modelelor economice și sociale considerate dezirabile. Această dinamică a contribuit la reconfigurarea identitară și geopolitică a unei părți semnificative din societate, influențând pe termen lung direcția politică și strategică a statului. Când situația economică precară simțită direct pe pielea proprie se află în contrast cu imaginea de confort și bunăstare prezentată atât de abil de reprezentanți ai organizațiilor străine care sunt și exponenți ai unui astfel de stil de viață – rezistența psihologică și emoțională devine una dificilă chiar și pentru mințile antrenate.

Orice schimbare în politicile donatorilor sau schimbarea paradigmei de dezvoltare va crea provocări serioase atât pentru ONG-uri, cât și pentru guverne. ONG-urile sunt adesea etichetate ca purtătoare ale agendei neoliberale pentru a exploata în continuare țările în curs de dezvoltare. În mod similar, responsabilitatea ONG-urilor este, de asemenea, un subiect aprins (refuzul Uniunii Europene de a accepta legea transparenței financiare în Georgia în contrast cu toleranța față de o altă lege asemănătoare și mai aspră în Statele Unite ale Americii este un exemplu relevant de duble standarde). ONG-urile nu par să răspundă nimănui, cu excepția donatorilor externi. Acest lucru ridică unele întrebări cu privire la suveranitatea țărilor în curs de dezvoltare.

Integrarea organizațiilor externe în procesele locale

Integrarea unor organizații externe în procesele locale a fost facilitată de existența unor mecanisme financiare deschise, prin care structurile cu resurse semnificative au reușit să își extindă influența. În primă fază, au fost active organizații internaționale cu mandate oficiale de asistență, urmate de o proliferare rapidă a entităților non-guvernamentale locale, care au început să implementeze proiecte finanțate extern. Inițial, aceste inițiative au fost percepute ca o oportunitate de dezvoltare bazată pe sprijin filantropic. Treptat, însă, finanțarea a devenit un scop în sine, iar sectorul a evoluat într-o industrie paralelă, în care accesul la fonduri a devenit dependent de capacitatea de a identifica și justifica existența unor probleme sociale. Astfel:

Faza 1. *Se consolidează societatea civilă și organizațiile non-guvernamentale.*

Faza 2. *Organizațiile non-guvernamentale devin mai vocale în instituțiile de învățământ și mass-media.*

Faza 3. *Organizațiile non-guvernamentale, utilizând instituțiile de învățământ și mass-media, colaborează cu autoritățile administrației publice pentru a implementa proiecte rezultatele cărora corespund cu planurile de acțiune ale statului.*

Faza 4. *Statul ajunge să fie implicat atât de des în proiectele implementate de ONG-uri încât acestea au început a pune presiune pe instituțiile statului cu privire la ce măsuri trebuie implementate și cum („cooperare obligatorie”). Statul devine ocupat de interese străine.*

Mecanismul de elaborare și implementare a proiectelor a generat o dinamică particulară: pentru ca o inițiativă să fie finanțată, este necesar să se demonstreze existența unei deficiențe semnificative și a unei soluții externe. Astfel, **proiectele s-au fundamentat pe diagnosticarea continuă a dificultăților, ceea ce a contribuit la consolidarea unei percepții generalizate de criză permanentă.** Pe măsură ce aceste narative s-au propagat prin media și canalele de comunicare, percepția asupra realității sociale și economice s-a distorsionat, *alimentând un sentiment colectiv de neputință.* Acest efect a fost amplificat de mesajele care sugerau că viitorul depinde exclusiv de asistența și expertiza externă, ceea ce a creat un climat de dependență structurală.

Pe măsură ce aceste structuri s-au consolidat, influența lor s-a extins asupra proceselor de decizie, beneficiind de un cadru normativ favorabil. Timp de mai multe decenii, percepția unui viitor stabil a fost modelată prin mecanisme care promiteau integrarea într-un sistem extern considerat superior. Totuși, în anumite contexte, acest model a început să fie contestat, odată cu schimbările globale care au determinat reevaluarea direcțiilor strategice. Inițial, *legitimitatea acestor structuri a fost rar pusă sub semnul întrebării, însă, pe măsură ce discrepanțele dintre așteptări și realitate au devenit mai vizibile, a apărut un val de scepticism în rândul populației.*

În paralel, susținerea unor grupuri de decidenți politici formați în acest mediu a fost facilitată prin campanii mediatice intense, care au contribuit la consolidarea imaginii lor publice. Acestea au fost corelate cu modificări în procesele electorale și administrative, ridicând întrebări despre echilibrul democratic și despre transparența unor mecanisme de luare a deciziilor. În plus, **gradul de influență al structurilor externe asupra proceselor locale a crescut prin intermediul unor mecanisme instituționale, în care resursele financiare alocate erau gestionate printr-o rețea complexă de implementare.** Este suficient de a analiza dinamica datoriei externe a Republicii Moldova, în paralel cu: condițiile impuse de instituțiile financiare externe, condițiile impuse în granturile accesate de către stat, solicitările din termenii de referință (TOR) a granturilor destinate reprezentanților societății civile (astăzi, în TOR-ul multor granturi se indică fără jenă, cerința de a elabora un document pentru instituțiile statului, sau de a pune presiune într-o formă sau alta asupra administrației locale).

Analizele asupra utilizării fondurilor externe au indicat că doar o mică parte din sumele debursate au fost sub formă de granturi, restul reprezentând angajamente financiare care generează obligații pe termen lung. Mai mult, doar o parte dintre aceste resurse au fost efectiv utilizate, iar transparența privind alocarea lor a fost limitată. În consecință, eficiența investițiilor este pusă sub semnul întrebării, iar impactul real al acestui model de finanțare a devenit un subiect de dezbatere. O astfel de dezbatere este mai mult decât binevenită, însă problema influenței străine a dezechilibrat balanța discuțiilor conceptuale în defavoarea rațiunii, prin susținerea cenzurii unilaterale. În Republica Moldova a fost retrasă licența pentru 15 canale media fie de opoziție, fie ne-aliniate intereselor politice curente. Astfel, o discuție transparentă și pragmatică devine dificilă. Această situație, generează un val de nemulțumire în comunitate cu privire la puterea influenței străine în deciziile instituțiilor naționale, și amplifică necesitatea unei imparțialități informaționale.

Reiterăm că ONG-urile funcționează prin elaborarea și implementarea proiectelor, iar proiectele sunt finanțate dacă acestea identifică o problemă, explică necesitatea de a o rezolva și prezintă o soluție. Dacă nu este o problemă, nu va fi și necesitatea de a primi finanțare. Deci imaginea problemelor este izvorul nesecat de finanțare pentru ONG-uri. Fiecare donator solicită comunicarea cu beneficiarii și campaniile de informare. Toată această mașinărie a fost dezvoltată atât de mult, încât moldovenii au început să creadă că problemele în care trăiesc sunt mult mai grave și imposibile de rezolvat decât acestea sunt în realitate. A fost ca o profeție care a devenit realitate (*self-fulfilling prophecy*). Peste tot în media a fost creată **o campanie de demoralizare**, unde soluțiile pentru un "viitor luminos" era prezentat ca posibil de către organizațiile nonguvernamentale finanțate din exterior.

În ultimii ani se proliferază tot mai accentuat tendința ca una dintre cerințele de finanțare a organizațiilor non-guvernamentale mici, este să stabilească parteneriate cu organizații străine mari. Spre exemplu, o organizație locală în domeniul ecologiei sau asistenței sociale, va avea mai mari șanse de a câștiga finanțare pentru proiectul său dacă indică o organizație internațională mare ca partener. Astfel, este de înțeles că indiferent de intenția măsurii propuse de localnici, în aceasta va fi automat introdusă o nuanță ideologică aliniată obiectivului strategic al organizației străine partener. Cu alte cuvinte, **organizațiile non-guvernamentale locale care pot implementa proiecte ne-aliniate politicilor globaliste, sunt scutite de șansele unei finanțări**, indiferent de calitatea proiectului propus.

Ocuparea spațiului civic de către ONG-urile internaționale reprezintă amenințări existențiale pentru organizațiile societății civile locale atât în țările dezvoltate, cât și în cele în curs de dezvoltare. Ajutorul extern a ajutat ONG-urile să obțină locuri în frunte în procesul de luare a deciziilor.

În unele cazuri, proiectele sunt aprobate fără un proces transparent de selecție, iar mecanismele prin care sunt validate parteneriatele dintre finanțatori și organizațiile beneficiare pot exclude competiția reală. Una dintre metodele utilizate constă în formularea unor criterii tehnice extrem de specifice, astfel încât doar un anumit actor să poată îndeplini cerințele impuse. Acest lucru permite direcționarea fondurilor către entități prestabilite, eliminând posibilitatea unei competiții deschise.

Proiectele pot fi de **tip hard** sau de **tip soft** (proiectele hard sunt cele cu rezultat material palpabil, de obicei de infrastructură, iar proiectele soft sunt cele de instruire, capacity-building, informare etc.). Organizațiile străine finanțează sau/și implementează preponderent proiecte de tip soft. Actualmente în Moldova se simte o suprasaturație de seminare cu coffee-brakeuri și proiecte soft. Foarte rar seminarele de tip ONG ating nivelul de profunzime necesară pentru a oferi o valoare adăugată, inclusiv dacă aceste instruirii se fac pentru funcționarii din structurile statului. O serie de măsuri de denaturare a realității pot fi găsite în proiecte sociale mari finanțate de donatori sau organizații internaționale. **Și marile organizații internaționale au acces direct la pârgurile statului.**

Deși unele proiecte pot avea un impact pozitiv, concentrarea resurselor într-o singură rețea de organizații și lipsa transparenței privind utilizarea acestora ridică riscuri semnificative, inclusiv în ceea ce privește accesul la informații strategice și posibilitatea de influență în domenii esențiale. Această abordare poate duce la consolidarea monopolului unei entități asupra unui sector întreg, fie prin absorbția unor organizații mai mici, fie prin marginalizarea acestora. În plus, cadrul normativ relevant este adesea ajustat în mod discreționar, prin mecanisme care pot scăpa controlului public, iar modificările legislative sunt influențate de recomandări externe care devin directive de facto.

Această strategie poate fi observată în diverse domenii, unde modificările structurale sunt promovate ca soluții necesare, dar detaliile tehnice introduse ulterior pot avea efecte pe termen lung care nu sunt pe deplin înțelese de public. În anumite cazuri, documente strategice esențiale, precum planuri de dezvoltare sau reforme sectoriale, sunt elaborate sub coordonarea unor entități externe cu interese proprii, punând sub semnul întrebării autonomia decizională a structurilor locale.

O influență similară poate fi observată și în sectorul juridic, unde reformele sunt adesea finanțate și modelate de entități externe. Prin intermediul unor programe de sprijin, sunt promovate modificări legislative semnificative, inclusiv în ceea ce privește selecția și evaluarea magistraților. Astfel de procese pot genera îngrijorări legate de obiectivitatea criteriilor aplicate, în special dacă există riscul ca opiniile sau pozițiile individuale ale candidaților să influențeze decizia finală. Acest mecanism creează un precedent periculos, în care structurile externe pot exercita un rol determinant asupra compoziției și funcționării unor instituții esențiale.

În acest context, competiția pentru funcții cheie devine un joc al influenței, în care regulile pot fi ajustate pentru a favoriza anumite direcții politice sau ideologice. Mai mult, *prin controlul asupra canalelor de comunicare și finanțarea structurilor de analiză și advocacy, se creează un ecosistem informațional în care anumite perspective sunt amplificate, în timp ce altele sunt marginalizate.* Această dinamică poate afecta echilibrul procesului democratic, mai ales atunci când deciziile cu impact major sunt luate fără consultare publică și fără un mecanism real de control instituțional. *Cum poate fi clarificată conceptual, inițiativa, întâlnirea și solicitarea comisarului european Marta Kos către Alexandru Soros de a finanța mass-media din Moldova în prag de alegeri?* Aceasta nu poate oare fi conceptualizată ca „ingerința unui agent străin de a finanța presa locală a altui stat pentru denaturarea rezultatelor alegerilor?” Tragedia constă în normalizarea oficializată la toate nivelele administrației publice prin prezența funcționarilor și a persoanelor publice care consideră „*interesul extern al uniunii X*” prioritară sau egală cu „*interesul național*”.

Concluzie

În contextul globalizării și interdependenței economice, statele cu economii mai mici și resurse limitate se confruntă adesea cu o influență semnificativă exercitată de diverse entități externe, inclusiv organizații supranaționale, instituții financiare internaționale, corporații, fonduri și altele.

Această influență poate avea un impact profund asupra proceselor de guvernare, structuri economice și chiar asupra coeziunii sociale locale.

Unul dintre mecanismele prin care această influență se exercită este **integrarea progresivă a unor structuri non-statale în procesul decizional**. Nu toate proiectele implementate de organizațiile neguvernamentale din Moldova sunt neapărat dăunătoare țării. Pe termen scurt, unele proiecte implementează mai multe măsuri decât este capabil statul, ceea ce poate crea aparența unui ajutor real din partea partenerilor externi. Dar pe termen lung, acest farmec al proiectelor creează dependența statului de instituțiile internaționale și implicit slăbește capacitățile statului în ansamblu. **Când sunt scrise programe naționale, unde se preconizează că 70% din buget, va fi asigurat din surse externe, înțelegem că linia roșie a fost depășită - cooperarea cu organizațiile internaționale s-a transformat în subordonare, iar organizațiile neguvernamentale au devenit un element de presiune.**

Inițial, în contextul unor economii fragile, organizațiile neguvernamentale și diverse inițiative civice își consolidează prezența prin proiecte sociale, educaționale sau economice, având ca obiectiv declarat susținerea dezvoltării locale. Ulterior, acestea își sporesc vizibilitatea și rolul în sfera publică, devenind actori de referință în formularea agendelor de politici publice și în modelarea discursului mediatic. Pe măsură ce interacțiunea dintre sectorul neguvernamental și instituțiile statului devine mai profundă, proiectele de colaborare inițiate de aceste organizații capătă o dimensiune strategică, determinând o dependență crescândă a statului de resursele și expertiza oferite din exterior. În acest stadiu, intervențiile nu mai sunt doar complementare, ci ajung să definească prioritățile statului, creând un cadru în care politicile naționale sunt formulate în conformitate cu direcțiile impuse de entități externe, reducând astfel autonomia decizională a instituțiilor locale.

Un alt fenomen asociat acestui proces este promovarea unor grupuri de experți și specialiști a căror activitate este susținută de finanțatori internaționali. În contextul unor constrângeri economice și al deficitului de expertiză internă, aceste cadre devin tot mai influente în spațiul public și în structurile administrative. De-a lungul timpului, acumularea capitalului simbolic, consolidarea rețelelor de influență și sprijinul instituțional oferit de entități externe facilitează ascensiunea acestora către poziții-cheie în arhitectura statală. Această dinamică poate crea un dezechilibru în procesul decizional, deoarece persoanele promovate prin astfel de mecanisme tind să fie mai receptive la agendele globale și mai puțin conectate la nevoile și realitățile interne.

În acest context, contestarea unor inițiative externe devine dificilă, iar încercările de a promova alternative autonome sunt adesea întâmpinate cu rezistență. Actorii care manifestă o viziune diferită de cea dominantă sau care pun sub semnul întrebării anumite direcții impuse din afară pot fi excluși din procesele decizionale, marginalizați profesional sau chiar eliminați din pozițiile instituționale pe care le ocupă. Acest fenomen conduce la o standardizare a discursului public și la o limitare a pluralismului de idei în spațiul politic și social.

Un factor determinant în perpetuarea acestor mecanisme este percepția idealizată asupra modelelor externe de dezvoltare și guvernare. În multe cazuri, influența entităților externe s-a consolidat pe fondul unei aspirații sociale către standardele economice și instituționale ale statelor dezvoltate. Pe măsură ce aceste modele au fost adoptate ca repere incontestabile, s-a creat un cadru favorabil pentru integrarea necritică a unor direcții de politică externă, fără a lua în considerare particularitățile locale și implicațiile pe termen lung.

Această tendință a fost amplificată de fenomene precum disonanța cognitivă și conformismul profesional. Persoanele implicate în structuri susținute din exterior pot ajunge să interiorizeze valorile și obiectivele promovate de finanțatori, percepându-le ca fiind inerent benefice și obiective. Astfel, procesul de influență externă nu se manifestă doar prin constrângeri instituționale sau economice, ci și printr-o schimbare treptată a mentalităților și valorilor dominante în societate.

În acest context, educația devine un element esențial pentru consolidarea rezilienței statelor mai mici în fața presiunilor externe. **Totuși, este important de menționat că nu orice formă de educație contribuie la dezvoltarea unei gândiri critice și a unei identități naționale robuste.** Educația trebuie să fie fundamentată pe un cadru intelectual diversificat, care să încurajeze analiza multi-perspectivală și să formeze cetățeni capabili să evalueze critic informațiile și politicile care le

sunt prezentate. Aici cenzura prezentată ca și „combaterea dezinformării și promovarea democrației” lovește direct în libertatea opiniei, iar presiunea de aliniere la un vector geopolitic impus reprezentanților instituțiilor de învățământ – este invers proporțională cu efortul de îmbunătățire a calității educației. A permite antrenarea tinerilor în proiecte implementate de către o anumită entitate, și pedepsirea desfășurării altor cercuri de interese – este o denaturare directă a educației.

Accentuăm că toată problema a început de la o admirație exagerată pentru țările dezvoltate și bogăția acestora, iar soluția pentru a ieși din această situație, deși greu de imaginat – reiterăm că este educația. **Educația trebuie să se desfășoare natural și să nu fie coordonată de entități străine** (în programa școlară și universitară nu este acceptabil să se permită introducerea unor discipline, cursuri sau manuale elaborate prin finanțări externe). Este de la sine înțeles că tactica de ocupare modernă este intelectuală - „*divide și condu*” astăzi se referă la acapararea minții oamenilor cu argumente eronate și modele de gândire fragmentate sau chiar defectuoase. Spre exemplu, tinerii care vorbesc o limbă străină mai bine sunt mai susceptibili la propagandă - adică aceștia, tinerii - *prin vârsta admirației pentru progres și vârsta insuficienței de cunoștințe și analiză*, sunt mai vulnerabili în a absorbi ideile străine fără un filtru calitativ de percepere a potrivirii acestora cu contextul național.

Această situație este un paradox - cei care vorbesc limbi străine mai bine trebuie să fie cei inteligenți și care citesc mai mult, dar rezultatul adesea (dar nu întotdeauna) devine invers – fără o pregătire rigidă în perioada preșcolară și școlară, ei devin copleșiți de propaganda politică a statelor sau a uniunilor suprastatele dominante în regiune și sunt luați de val de iluzia prestigiului pe care acestea le semnalizează. Prin urmare, când ne referim aici că soluția este educația - ne referim că trebuie să învățăm a adresa mai multe întrebări la un subiect, din mai multe unghiuri, și să analizăm economic, social, cultural și din mai multe perspective. Este necesar ca populația locală să fie conștientă de valoarea conceptului de neutralitate permanentă, în toate aspectele sale, și ca aceasta să devină o parte esențială a culturii juridice și politice naționale, ca o garanție a bunăstării. De asemenea, cetățenii trebuie să fie capabili, prin inteligență și propriul compas etico-moral, să depisteze când un reprezentant al instituțiilor publice sau un aspirant la o funcție politică, promovează direct sau involuntar, o politică, măsură sau idee care servește interesele internaționale în defavoarea celor naționale.

Educația, conservatismul și lipsa de admirație a străinilor în favoarea dragostei de casă va permite țărilor mici să își îmbunătățească situația în care sunt. Însă iarăși, aceasta este posibil doar pentru țările care și-au mai păstrat un fundament cultural de ordin spiritual. Fără valori non-materiale (adică fără puterea internă de a rezista valului capitalist al presiunii statelor mari) nu este posibil de a ieși din capcana entităților străine.

Consolidarea rezilienței statelor mici presupune nu doar eforturi economice și politice, ci și o redescoperire a valorilor și fundamentelor culturale proprii. Fără fără mecanisme eficiente de protejare a suveranității intelectuale, este dificil ca un stat să își păstreze autonomia decizională într-un peisaj global dominat de influențe și interese divergente. Astfel, educația nu ar trebui să fie doar un instrument de acumulare a cunoștințelor tehnice, ci și un proces de formare a capacității de discernământ moral, esențial pentru asigurarea unui viitor sustenabil și echilibrat.

Bibliografie:

1. Burian, A., & Dorul, O. (2016). Permanent neutrality of the Republic of Moldova in the context of European geopolitics. *Tamkang Journal of International Affairs*, 7, 61-94.
2. Danileț, C. Criza politică din România produsă de erorile CCR privind alegerile prezidențiale. *Elitele Politice La Rotativa Istoriei. Alegerile Din 2024*, 159.
3. Delcour, L. (2018). Meandering Europeanisation. EU policy instruments and policy convergence in Georgia under the Eastern Partnership. In *EU Policies in the Eastern Neighbourhood* (pp. 88-101). Routledge.

4. Margineanu, E. (2024). Incongruențe interpretative în problematica alinierii politice la măsurile internațional propuse de combatere a schimbărilor climatice. *Studii Juridice Universitare*, (1), 45-52.
5. Mikołajczak, P. (2024). Values do matter: Lessons for non-governmental organizations during the crises of democracy in central and eastern Europe. *Democracy and Security*, 20(1), 25-45.
6. Groza, O., Rusu, A. Geografia și provocările administrării teritoriale din România în contextul Uniunii Europene (Post?) Neoliberală. În: Provocări geografice pentru un viitor durabil. Muntele, I., Bănică, A., & Rusu, C. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2024.
7. Kotilko, V. V. (2018). METHODS OF ASSESSING DECISIONS TAKEN BY SUPRANATIONAL BODIES OF THE CIS COUNTRIES. *Bulletin of the East Siberian Open Academy*, (27), 7-7.
8. Raport Curtea de Conturi: Raport de Audit al performanței asupra activității unităților de coordonare, implementare și monitorizare a proiectelor finanțate prin asistență externă și utilizării resurselor financiare alocate, adoptat prin Hotărârea Curții de Conturi a Republicii Moldova, decembrie 2024. [Accesat la 20.03.2025] https://www.ccrm.md/ro/decision_details/1286/hotararea-nr-67-din-20-decembrie-2024-cu-privire-la?fbclid=IwY2xjawHohwZleHRuA2FlbQIxMAABHY0NTzyVL1XffJDz3YCKPW3B3wGU YikiUcB1qiGHNIvpBsCcclSIJ kVuw aem qrETrKuBsqWyh3Lz174r4w
9. Saifullah, K. (2019). The Role of International Non-governmental Organisations in International Politics. *Global Sociological Review*, 4.
10. Skriba, A. S., & Altukhov, A. O. (2019). The Impact of Geopolitical Contradictions between Russia and the EU on the Participation of Post-Soviet Countries in Regional Economic Integration. *Outlines of Global Transformations: Politics, Economics, Law*, 12 (2), 51-70.
11. Thapa, I. (2020). Foreign aid: Positive and negative impact in developing countries. *Public Administration Campus*, 1-7.
12. Țirdea, B. (2002). Problema raporturilor între stat și societatea civilă ca factor al consolidării democratice (cazul Moldovei). *Moldoscopie*, 19(2), 102-114.

Copyright©MARGINEANU Elena, 2025.

Contacts/Contacte/ Контакты:

MARGINEANU Elena.

PhD in Law, University Lecturer,
Free International University of Moldova (ULIM).
MD-2012, Vlaicu Pârcălab str. 52.
Chisinau, Republic of Moldova.

E-mail: margineanu.elena@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6157-8506>

<https://doi.org/10.61753/1857-1999/2345-1963/2025.20-2.06>